

радянських архівних документів постає почасти занадто позитивна «картинка». При цьому критичне дослідження дозволяє продемонструвати справжню картину того часу.

Особливий погляд становить розкриття різноманітних постатей в житті Києва та увіковічення їхньої пам'яті. «Київські вулиці наповненні пам'ятними місцями. Саме на нашій землі було реалізовано за складних обставин багато викликів століття. Долаючи біль і втрати, значна частина нашого народу зуміла підняти вітчизняний рівень науки...» [2, с. 50]. Персональний внесок кожного князя неможливо дослідити, але найбільш знанні постаті заслуговують на ретельний розгляд.

Висновок. Київ ще довго не розкриватиме всіх своїх таємниць широкому загалу – занадто складна історія міста, дуже багато в ньому «білих плям». Раніше основну небезпеку становило забуття внаслідок втрати джерел інформації, сьогодні – збайдужіння людей. Люди не цікавляться історією міста, підмінюють складні рішення швидкоплинними підробками. Завдання науковців – здійснити розбудову нових концепцій.

Список використаних джерел

1. Берлінський, МФ., 1991. 'Історія міста Києва', *АН УРСР, Археограф. комісія, Ін-т археології, Ін-т історії України*, Київ: Наукова думка, 314, [4] с.
2. Братусь, ІВ., Михалевич, ВВ., 'Історико-культурний аспект вшанування видатного авіаконструктора Олега Антонова в Києві', *Матеріали V міжнародної науково-практичної конференції «Перспективи розвитку сучасної науки» (29–30 вересня 2017 року)*, с.50–52.
3. 'Історія Києва [Текст]: у 3 т., 4 кн.: [пер. з рос.]', 1986–1987, *АН УРСР, Ін-т історії; Голов. редкол.: Ю. Ю. Кондуфор (голов. ред.) [та ін.]*, Київ: Наукова думка.
4. Кудрявцев, ЛО., 2007. 'Град над Борисфеном: ілюстрована історія вулиць і майданів Києва', Київ: Вища школа, 295, [1] с.
5. Ступак, ФЯ., 1998. 'Благодійні товариства Києва: (др. пол. XIX – поч. XX ст.): [монографія]', Київ: Хрещатик, 206, [2] с.
6. Цебро, ОВ., 2014. 'Соціально-побутове забезпечення населення міста Києва (1943–1945 рр.): автореф. дис. ... канд. істор. наук: спец. 07.00.01 Історія України', *Міністерство освіти і науки України, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка*, Київ, 17 с.

References

1. Berlyns'kyj, MF., 1991. 'Istoriya mista Kyjeva (History of the city of Kiev)', *AN URSR, Arheograf. komisija, In-t arheologii, In-t istorii' Ukrainy*, Kyi'v: *Naukova dumka*, 314, [4] s.
2. Bratus', IV., Myhalevych, VV., 'Istoryko-kul'turnyj aspekt vshanuvannja vydatnogo aviakonstruktora Olega Antonova v Kyjevi (Historical and cultural aspect of the honor of the famous aircraft designer Oleg Antonov in Kiev)', *Materialy V mizhnarodnoi' naukovo-praktychnoi' konferencii' «Perspektyvy rozvytku suchasnoi' nauky» (29–30 veresnja 2017 roku)*, s.50–52.
3. 'Istoriya Kyjeva [Tekst]: u 3 t., 4 kn.: [per. z ros.] (History of Kiev [Text]: 3 t., 4 books: [translated by. with Russian])', 1986–1987, *AN URSR, In-t istorii'; Golov. redkol.: Ju. Ju. Kondufor (golov. red.) [ta in.]*, Kyi'v: *Naukova dumka*.
4. Kudrjavcev, LO., 2007. 'Grad nad Borysphenom: iljistrovana istorija vulyc' i majdaniv Kyjeva (The hill over Borisphen: an illustrated story of the streets and squares of Kiev)', Kyi'v: *Iyshha shkola*, 295, [1] s.
5. Stupak, FJa., 1998. 'Blagodijni tovarystva Kyjeva: (dr. pol. XIX – poch. XX st.): [monografija] (Charitable associations of Kyiv: (other sex XIX – beginning of XX centuries): [monograph])', Kyi'v: *Hreshhatyk*, 206, [2] s.
6. Cebro, OV., 2014. 'Social'no-pobutove zabezpechennja naselennja mista Kyjeva (1943–1945 rr.): avtoref. dys. ... kand. istor. nauk: spec. 07.00.01 Istorija Ukrainy (Social and household maintenance of the population of Kiev (1943–1945): dissertation dissertation ... candidate of historical sciences: specialty 07.00.01 History of Ukraine)', *Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, Kyi'vs'kyj nacional'nyj universytet im. Tarasa Shevchenka*, Kyi'v, 17 s.

Bratus I. V., Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor, Department of Fine Arts, Kyiv University
Boris Grinchenko (Ukraine, Kyiv), kulturolog@gmail.com, ORCID ID 0000-0002-8747-2611

Gunka A. M., lecturer of the Department of Fine Arts, Kyiv University
Boris Grinchenko (Ukraine, Kyiv), a.hunka@kubg.edu.ua, ORCID ID 0000-0003-4455-1640

Problems of interpretation of history of Kyiv

The problem points of interpretation of the history of the capital of Ukraine are analyzed. The main directions of comprehension of the past city are indicated. The analysis of existing problems in the history of the city is analyzed.

Keywords: Kyiv, city, history, USSR.

* * *

УДК 37+001:069(477)

Данилюк І. Ю.,

аспірант кафедри туризмознавства і краєзнавства,
Прикарпатський національний університет
ім. Василя Стефаника (Україна, Івано-Франківськ),
ihordanyliuk888@gmail.com

Розвиток музейництва на Прикарпатті 1991–2013 років у вітчизняній історіографії

Проведено історіографічний аналіз вітчизняної науки на предмет дослідження розвитку музейництва на Прикарпатті у період 1991–2013 років. Охарактеризовано основні аспекти, на які звертали увагу українські науковці, досліджуючи розвиток і становлення нових музеїв на території Івано-Франківської області. Розкрито основні, ключові думки та гіпотези вітчизняних істориків, їхні погляди на подальший розвиток музейництва на території Прикарпаття.

Ключові слова: музейництво, Прикарпаття, історіографія, дослідження, науковці, історична думка.

Історико-культурні засади становлення і розвитку музеєзнавства в незалежній Україні завжди цікавили науковців, передусім туризмознавців, але окремі аспекти знаходили своє відображення й у працях істориків. У зв'язку із зростанням туристично-рекреаційної привабливості нашої країни, окреслена проблема стає все більш популярною. Загалом, літературу, у якій розкриваються окремі питання розвитку музейництва в Україні (на прикладі Івано-Франківської області), доцільно поділити за хронологічно-проблемним принципом на чотири тематичні групи: 1) наукові роботи теоретико-методологічного характеру, що з'ясовують саме поняття музеєзнавства, еволюцію його становлення та особливості застосування терміна в сучасній як вітчизняній, так і зарубіжній науковій літературі; 2) дослідження, що розкривають історичні етапи розвитку музейництва на Прикарпатті до проголошення незалежності України; 3) наукові студії, що висвітлюють особливості ведення музейництва на Івано-Франківщині з 1991 р. до наших днів; 4) сучасна зарубіжна думка, яка вивчає туристично-рекреаційний потенціал Прикарпаття.

Одеська дослідниця М. Орлова розглядає етнічний туризм як підвид пізнавального туризму, метою якого є ознайомлення з матеріальною та духовною культурою певного етносу. Зазначимо, що ця дефініція належно відображає специфіку етнотуризму, основним спонукальним мотивом якого виступає бажання туриста поринути в культуру певного етносу, незалежно від того, у яких генеалогічних зв'язках із цією спільнотою

він перебуває. Вагомим є внесок науковця у процес структуризації етнотуристичної діяльності, яка полягає у виділенні таких ресурсів етнічного туризму: етнічні артефакти (легенди, пісні, танці, фестивалі, пам'ятки історії та культури народу), ансамблі етнічних артефактів (мова, звичаї, музеї, традиційні ремесла, народні гуляння) та етнічні ландшафти. При цьому автор поділяє усю сукупність перелічених ресурсів за внутрішньою структурою на одиничні, складні та комплексні [21].

Дослідниця Ю. Геніна приділяє чимало уваги теоретичній і практичній складовій туризму, виокремлює стратегії розвитку та фактори підвищення ефективності у цій сфері [6]. Суттєво доповнює науковий дискурс із тематики туризму вчений Н. Топеха. У його розвідках визначено предмет та об'єкт музеєзнавства в системі історичної науки, окреслено загальні схеми пристосування складових історико-культурної спадщини до використання в туристичній сфері, сформовано поняття пам'ятки історії та культури як екскурсійного об'єкта пізнавального туризму, встановлено його загальні характеристики [29].

Другу тематичну групу становить корпус досліджень українських і зарубіжних вчених, представників різних галузей соціогуманітарного знання. Розвідки науковців присвячені проблемам розвитку музейництва на території Івано-Франківської області як специфічного виду та способу реалізації туристичної діяльності з кінця XIX ст. до 1991 р.

Результати історичного дослідження туристсько-рекреаційного потенціалу Івано-Франківщини належно розкрито у працях Я. Луцького, у яких дослідник дає комплексну оцінку рекреаційному потенціалу регіону в історичній ретроспективі та обґрунтовує напрями його залучення до вітчизняного та європейського туристичного простору. У монографії «Український краєзнавчо-туристичний рух у Галичині (1830–1939 рр.)» автором розкрито основні підвалини зародження українського туристично-краєзнавчого руху, з'ясовано внесок пожежно-гімнастичних і спортивно-молодіжних товариств в організацію становлення туризму на території краю [15].

У публікації В. Великочого, Т. Маланюка і В. Пердерка описано основні напрями розвитку туризму в Галичині наприкінці XIX – на початку XX ст. Авторами наголошено на туристично-рекреаційній привабливості регіону, відзначено природничий потенціал Прикарпаття, встановлений українськими, польськими та австрійськими товариствами [3].

Дослідник Я. Ткачук вивчає роль громадських організацій Івано-Франківщини різних історичних періодів у становленні туристично-екскурсійної діяльності регіону, популяризації активного відпочинку, здорового способу життя, виховання патріотизму у представників молодого покоління [28].

Цікавим аспектом розбудови туризму в Галичині займається Б. Луговий. Автор розкриває процес зародження сільського зеленого туризму в Західній Україні, акцентуючи на позитивному значенні кооперативного руху для туристичної діяльності в другій половині XIX – першій половині XX ст. [14]. Подібною за змістом є публікація івано-франківського дослідника В. Клапчука про становлення та розвиток туризму і відпочинку на території Галицької Гуцульщини у другій половині XIX – першій третині XX ст. [10].

Своєрідним доповненням щодо вивчення туристичної привабливості регіону в австрійській і польській міжвоєнний період виступають дослідження О. Дрогобицької та Н. Реги про повсякденне життя жителів краю, їхній побут, звичаї і традиції [8; 24].

Комплексного дослідження музейництва Прикарпаття як окремого специфічного феномену соціокультурного буття в радянській академічній науці не здійснювалося, однак при цьому необхідно відзначити, що певні аспекти історичної еволюції музеєзнавства в СРСР вивчалися передусім крізь призму виконання цієї сферою ідеологічного навантаження.

Всебічний аналіз матеріалів радянської доби дозволяє зрозуміти складність історичних реалій, у яких розвивався вітчизняний музейницький рух того часу. Одним із ключових питань у контексті висвітлення музейницької діяльності на Прикарпатті в радянський період є з'ясування форм, змісту й пізнавально-виховного значення музеїв Івано-Франківщини для розвитку туризму в УРСР. Серед прикарпатських науковців значний вклад у вивчення цієї проблеми вніс Р. Котенко, який з'ясував роль профспілкових та інших громадських організацій, туристично-екскурсійних закладів, підприємств Івано-Франківщини щодо розширення й удосконалення обслуговування туристів у період 1970–1980-х рр. Особливої уваги заслуговують його публікації про розвиток подорожей та екскурсій за плановими туристичними маршрутами на Прикарпатті в 1960–1970-х рр. та дослідження музейної справи в 1970–1980 х рр. Вони дають нам можливість зрозуміти музейно-краєзнавчий потенціал Івано-Франківської області в умовах радянської дійсності [12].

Дослідженню головних історичних етапів та особливостей становлення і розвитку музейної галузі в СРСР в цілому та в УРСР зокрема присвячені роботи А. Абукова, В. Ганського, Г. Долженка, Г. Кравціва, Ю. Путрика, М. Соколової, Л. Устименко і І. Афанасьєва, В. Федорченка і Т. Дьорової [1].

Більшість дослідників історії музейництва радянської доби практично одностайні в тому, що саме на 80-ті рр. XX ст. припала так звана «золота доба» історії українського музейництва, що характеризувалася досягненням піку масовості цього явища, незважаючи на ідеологічний диктат керівних партійних органів та наростання застійних явищ в економіці СРСР.

Широкий спектр проблем розвою музейництва на Івано-Франківщині в період незалежності України представлений у третій історіографічній групі дисертаційної роботи. Зауважимо, що на сучасному етапі розвитку української наукової думки поки що мало праць присвячених питанням музейництва на Прикарпатті.

Важливою складовою історіографічного аналізу нашого дослідження є вивчення нормативно-правової бази ведення музеєзнавчої діяльності в Україні, завдяки чому нам вдалося відстежити загальні принципи та механізми реалізації музеєзнавчої політики з 1991 р. до наших днів.

Змістовністю за своїми висновками й узагальненнями відзначається студія О. Василіва про специфіку та основні методи і способи підвищення ефективності державного управління щодо розвитку туристично-рекреаційної галузі в Івано-Франківській області. У дослідженні вчений аналізує досвід зарубіжних країн,

передусім Польщі, використання якого здійснювалось Головним управлінням туризму і культури Івано–Франківської обласної державної адміністрації [2].

Загальний контекст проблеми державного регулювання музезнавчої діяльності осмислює В. Друк, пропонуючи авторський погляд на класифікацію пріоритетних напрямів розвитку туристичної сфери та визначаючи передумови організаційного і правового забезпечення гірського туризму на регіональному рівні. Науковець пропонує нові організаційні моделі механізму державного управління щодо гірського туризму [9].

Дослідник Т. Маланюк виокремив загальну структуру туристично–рекреаційного комплексу Прикарпаття, показав його стан і перспективи розвитку. Автор наголошує на важливості вивчення історико–архітектурних пам'яток Івано–Франківщини як об'єктів туризму, фокусує на атракційних можливостях використання пам'яток оборонного значення в туристичній діяльності краю [16].

Доповненням до цього тематичного ряду можна вважати розвідки М. Гаврилівки про архітектурні пам'ятки Прикарпаття та Г. Юрчишина, який розкриває внутрішню структуру етнокультурного потенціалу Гуцульщини, що складається з історичних та архітектурних пам'яток, традиційних народних обрядів, народних художніх промислів [5; 31].

На увагу в контексті з'ясування окремих аспектів туристичної діяльності та її теоретичного осмислення заслуговують наукові доробки Г. Гарбар, А. Сундеевої, С. Соляник, які вивчають філософські передумови та соціоетичні чинники ведення туристичної діяльності [27].

Проблемами взаємодії етуризму із музейництвом, вивченням стратегії розвитку туристичних регіонів займаються І. Голубець, Н. Рошко, Т. Сокол, Г. Лоїк, які висвітлюють аспекти геопросторових доміант розвитку ринку туристичних послуг, виокремлюють механізми та закономірності його функціонування на регіональному рівні, вказують на важливість використання присадибних ділянок у туристичній діяльності [20].

Концептуальне обґрунтування музейництва як культурного явища, що передбачає поєднання рекреативної функції з пізнанням життя, історії та традицій певної етнографічної групи, здійснене такими вітчизняними фахівцями, як М. Топорницька, Н. Голомідова [30].

Дослідження музейництва на сучасному етапі дає змогу розширити асортимент туристичного продукту, збільшити інтерес до конкретних етнографічних регіонів Івано–Франківщини. Вивченням впливу цього виду туризму займаються А. Вороніна, В. Великочий, Ж. Бучко. Автори наголошують на важливій ролі музеїв у процесі зростання привабливості регіонального туризму [3].

Збереження історичної пам'яті зразків матеріальної і духовної культури етнографічних груп, здійснюється завдяки музеефікації, а самі музеї при цьому стають невід'ємною частиною туристичних маршрутів, займають важливе місце в просуванні туристичного продукту регіону. Проблемами теоретичного інтегрування музеології у різні сфери соціогуманітарного знання, в зокрема й туристичного, займаються О. Мельник, О. Стецюк, М. Якібчук, Б. Вол і Т. Марискевич [17; 4, 32].

Теоретичне осмислення музейної діяльності в її історико–культурному контексті зумовлене збільшенням

інтересу до цієї сфери соціокультурного буття, яке пов'язане водночас із необхідністю збереження етнокультурної спадщини головних етнографічних груп та історико–етнографічних регіонів Прикарпаття, а також популяризації туристичного продукту, що завдяки своїй унікальності здатний вирішити чимало соціально–економічних питань регіону.

У річичі цієї проблеми важливим є вивчення співвіднесеності регіонів України та окреслення структурованого історико–етнографічного районування Галичини, що має стратегічне значення для правильного розвитку музейної галузі Прикарпаття. Відзначене питання досліджували С. Макарчук, М. Глушко, М. Паньків, М. Лаврук. У практиці політичного життя, в історико–краєзнавчій роботі, в наукових дослідженнях репрезентовані дуже відмінні підходи до поділу України на окремі історико–політичні та етнографічні райони або історико–етнографічні райони. Тому важко не погодитись з думкою львівського дослідника Михайла Глушка, який стверджує, що залежно від предмета дослідження й наукових завдань українські етнічні землі вчені поділяють по–різному: історики – передовсім за адміністративно–територіальними (історико–політичними) принципами, географи – за природно–географічними зонами, мовознавці – за діалектами, етнологи – за етнографічними критеріями [22; 7].

На сучасному етапі з'явилися узагальнювальні праці М. Паньківа та А. Королька з вивчення етнографічного доробку дослідників Прикарпаття, Покуття. Автори стверджують, що історико–краєзнавчі та етнографічні дослідження з вивчення краю в роки незалежності України здійснюються за такими напрямками: організація науково–дослідницьких експедицій у регіони області; індивідуальні розвідки науковців та краєзнавців; проведення наукових конференцій з проблем історичного краєзнавства, етнології, туризму; публікація наукових праць з питань історичного краєзнавства і етнології; пошкваллення роботи музеїв, які займаються окресленою проблематикою; відновлення громадських і родинних звичаїв і обрядів більшістю населення Прикарпаття і сприяння в цьому державних та громадських інституцій; організація на Івано–Франківщині загальноукраїнських та регіональних фестивалів, оглядів свят і спеціальних виставок [22; 11].

Науковці ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» під керівництвом Миколи Кугутяка підготували фундаментальну колективну працю «Прикарпаття: спадщина віків», де охарактеризовано найвидатніші пам'ятки природи, історії, культури й етнографії в хронологічно–тематичній ретроспективі. У розвідці здійснено комплексний аналіз природно–географічних умов, історико–культурного розвитку та туристичного потенціалу Івано–Франківської області. Зокрема, закреслено на вивченні впливу та ефективності туристичного потенціалу на регіональному рівні з його не тільки теоретичними мотиваціями розвитку, але й практичними потребами пізнати культурні характеристики, індивідуальний досвід населення Івано–Франківщини [23].

У колективній монографії «Покуття. Історико–етнографічний нарис» окремий розділ присвячено музеям регіону. У дослідженні розкрито етнографічну специфіку краю, що репрезентована передусім елементами різних

ділянок побуту і традиційної культури. Туристичну привабливість цього етнографічного регіону Івано–Франківщини формують висвітлені у праці особливості традиційного покутського будівництва, промислів та ремесел, одягу (орнаментика і колористика вишивок), розмаїття фольклорних надбань, які зберігаються в музеях Покуття [19].

Науковці Національного заповідника «Давній Галич» підготували окреме монографічне дослідження про Опілля. У праці відзначена окремішність історико–етнографічного регіону, засвідчена такими потенційними сегментами пізнавального музейництва, як дерев'яна сакральна архітектура, специфічна говірка мешканців, домашні промисли та ремесла опілля, що стали основними елементами наповнення музейних фондів Галицького регіону [18].

Туристично–рекреаційний потенціал Гуцульщини, зокрема його етнокультурний характер, представлений у монографії «Старожитності Гуцульщини: джерела з етнічної історії населення Карпат. Каталог пам'яток історії та культури». Ця розвідка значуща щодо підготовки туристичних маршрутів територією Гуцульщини, адже її авторським колективом було введено в науковий обіг сотні оригінальних стародавніх середньовічних і новочасних пам'яток, що об'єктивно посилюють туристичний інтерес, розкривають етапи цивілізаційного поступу, особливості розвитку його історії, духовної і матеріальної культури. Авторський колектив під керівництвом директора науково–дослідного Інституту історії, етнології і археології Карпат ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» Миколи Кугутяка здійснили каталогізацію сакральних пам'яток Галицької Гуцульщини, особливо найдавніших скельних святилищ ритуальних каменів, а також давніх городищ і середньовічних замків, які мають можливість стати музеями під відкритим небом [25; 26].

Отже, хоча історико–культурні засади становлення і розвитку музейництва на Прикарпатті в 1991–2013 рр. не відображені у комплексних, фундаментальних працях, проте окремі аспекти проблеми були предметом наукового зацікавлення. Вітчизняні та зарубіжні дослідники звертають увагу на складові вивчення музейництва, з'ясовують історичну еволюцію його становлення. Однак у сучасному науковому історіографічному дискурсі немає усталеного, тим паче загальноприйнятого, розуміння сутності поняття музейництва, що зумовлено міждисциплінарним характером його вивчення.

З'явилося чимало наукових студій, що висвітлюють особливості музейної діяльності на Івано–Франківщині за останні 20 років. У них акцентується на вивченні нормативно–правової бази музейної діяльності, її державного управління та регулювання, проблемах взаємодії етнології з музейництвом. Засвідчена низка публікацій, які спрямовані на поглиблене вивчення історико–етнографічних (історико–географічних) районів (регіонів) Прикарпаття, що дозволяє з науково–пізнавального боку переосмислити стан розвитку музейної галузі регіону. Сучасна зарубіжна думка представлена працями польських науковців та краєзнавців про туристично–рекреаційні і музеєзнавчі можливості Карпат та Галицької Гуцульщини, творчість народних

майстрів та музик, етнографічні особливості традицій, звичаїв і обрядів українського населення Карпат.

Список використаних джерел

1. Абуков, АХ., 1983. 'Туризм на новом этапе: социальные аспекты развития туризма в СССР', М.: Профиздат, 294 с.
2. Василів, О., 2003. 'Туризм і готельний бізнес', *Каталог інвестиційних проектів та пропозицій підприємств Івано–Франківської області*, Івано–Франківськ: Місто НВ, с.222–284.
3. Великочий, ВС., 2010. 'Розвиток туризму в Галичині кінця XIX – початку XX ст.: до історії проблеми', В. С. Великочий, Т. З. Маланюк, В. П. Передерко, *Рекреаційний потенціал Прикарпаття: історія, сучасний стан, перспективи*. – Вип.2: *Матеріали науково–практичної конференції «Стан розвитку екскурсійного обслуговування та проблеми управління рекреаційним комплексом Прикарпаття» (Івано–Франківськ – Яремче, 20–22 грудня 2010 р.) / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника; голова редколегії Володимир Клапчук, Івано–Франківськ: «Фоліант», с.47–60.*
4. Вол, Б., Марискевич, Т., 2004. 'Історичне краєзнавство в музеях західних областей України: стан і тенденції', *Краєзнавець Прикарпаття*, №3, с.60–62.
5. Гаврилів, М., 2005. 'Архітектурні пам'ятки Прикарпаття', *Краєзнавець Прикарпаття. Регіональний науково–методичний альманах*, (січень–червень), №5, с.34–39.
6. Генина, ЮА., 2012. 'Стратегії розвитку і фактори успішної діяльності в культурному туризмі', *Опыт сохранения историко–культурного наследия и трансграничное сотрудничество в сфере культурного туризма: материалы международной научно–практической конференции, Витебск, 24–25 октября 2012 г.* / Вит. гос. ун–т; редкол.: А. П. Солодков [и др.], Витебск: УО «ВГУ им. П. М. Машерова», с.174–180.
7. Глушко, М., 2009. 'Історико–етнографічне районування Галичини: сучасний стан', *Карпати: людина, етнос, цивілізація*, №1, с.8–18.
8. Дрогобицька, О., 2014. 'Традиція і модерн: Побут української сільської інтелігенції Галичини (кінець XIX – 30–ті рр. XX ст.)', Івано–Франківськ: *Симфонія форте*, 540 с.
9. Друк, В., 2011–2012. 'Удосконалення механізмів управління туристичною сферою на Прикарпатті', *Етнос і культура*, №8–9, с.149–155.
10. Клапчук, В., 'Становлення та розвиток туризму і відпочинку. Принади Гуцульщини', *Гуцульський календар 2013 рік. Спецвипуск 18 журналу «Гуцульщина»*, с.68–71.
11. Королько, А., 2011. 'Етнографічні дослідження з вивчення Покуття (1991–2010)', *Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології: Збірник наукових праць / Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, кафедра етнології, античної та середньовічної історії, Чернівці; Вишніця: Черемош, Т.1 (31), с.251–267.*
12. Котенко, РМ., 2010. 'Розвиток туристсько–екскурсійної справи в 70–80–х роках XX ст.', *Рекреаційний потенціал Прикарпаття: історія, сучасний стан, перспективи. Матеріали науково–практичної конференції «Стан розвитку екскурсійного обслуговування та проблеми управління рекреаційним комплексом Прикарпаття» / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Івано–Франківськ – Яремче: Фоліант, Вип.2, с.167–175.*
13. Кравців, ВС., 1993. 'Рекреаційне освоєння Карпат у контексті регіональних і державних інтересів', *Проблеми соціально–економічної географії Західного регіону України*, К., с.133–138.
14. Луговий, БВ., 2010. 'Історичні аспекти розвитку сільського туризму в Галичині XIX–XX ст.', *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*, №146, с.169–174.
15. Луцький, Я., 1999. 'Історія туризму на Прикарпатті', *Науково–методичний вісник. Джерела*, №3 (19) (липень–вересень), с.15–18.
16. Маланюк, Т., 2004. 'Історико–архітектурні пам'ятки Івано–Франківщини як об'єкти туризму', *Краєзнавець Прикарпаття. Регіональний науково–методичний альманах*, (липень–грудень), №4, с.58–61.
17. Мельник, В., 1996. 'Іконопис і скульптура бароко в новій виставці Івано–Франківського художнього музею', *Артанія*, №2, с.70–73.

18. 'Музей історії давнього Галича'. [online] Доступно: <http://davniyahalych.com.ua/muzei/muzei-istorii-galicha/item/78-muzei-istorii-galicha>, Назва з екрана.
19. 'Музей старовинного Покуття «Просвіта»'. [online] Доступно: <http://www.museum.if.ua/museums/c19/67.html> – Назва з екрана.
20. 'Наукові записки Краєзнавчого музею. Вип.1.', 1993, Івано-Франківськ: *Світ*, 168 с.
21. Орлова, М.І., 2009. 'Ресурси етнічного туризму регіону: суспільно-географічна оцінка (на матеріалах Одеської області) автореф. дис... канд. геогр. наук: 11.00.02', *Одес. Нац. ун-т ім. І.І. Мечникова*, Одеса, 20 с.
22. Паньків, М., 2001. 'Намітки з історії Івано-Франківського краєзнавчого музею', *Наукові записки Краєзнавчого музею, Івано-Франківськ: Місто НВ*, Вип.5-6, с.223-231.
23. 'Прикарпаття: спадщина віків. Пам'ятки природи, історії, культури, етнографії. Історико-культурологічне видання', 2006', *гол. ред. М. Кузутяк*, Львів: *Манускрипт-Львів*, 568 с.
24. Рега, Н., 2012. 'Історія повсякденності у експозиції Івано-Франківського краєзнавчого музею', *Івано-Франківськ: минуле і сучасність: тези доповідей конференції, присвяченої 350-літтю заснування Івано-Франківська (Івано-Франківськ, 13 травня 2012 року)*, Івано-Франківськ, с.13-15.
25. 'Старожитності Гуцульщини. Джерела з етнічної історії населення Українських Карпат: Каталог пам'яток історії та культури: у 2-х т.', 2011, Т.2: *Томенчук Б. Городища, замки, осередки солевидобутку, давні транскарпатські шляхи / Б. Томенчук, М. Кузутяк, П. Сіреджук та ін.*, Івано-Франківськ: *Манускрипт-Львів*, 267 с.
26. 'Старожитності Гуцульщини: джерела з етнічної історії населення Карпат: Каталог пам'яток історії та культури: у 2-х т.', 2011, Т.1: *Кузутяк М. Сакаральна спадщина Гуцульщини*, Львів: *Манускрипт-Львів*, 447 с.
27. Сундієва, А., 2009. 'О базовых понятиях музейной науки', *Музей*, №5, с.48-52.
28. Ткачук, Я., 2010. 'Колекція вишивки Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського', *Гуцульська вишивка з колекції Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського. Монографія / Заг. ред. О. Никорак; відп. за випуск Л. Лихач, К.: Родовід*, 200 с.
29. Топеха, Н., 2009. 'Використання сучасних технологій для розширення кола відвідувачів музею', *Музеї України*, №4, с.26-28.
30. Топорницька, М., 2013. 'Суспільно-географічні перспективи розвитку та урізноманітнення системи фестивального туризму у Карпатському регіоні', *Вісник Львівського університету. Серія географічна*, Вип.43, Ч.1, с.281-287.
31. Юрчишин, Г., 2007. 'Етнографічний потенціал Прикарпатської Гуцульщини та його роль в архітектурній організації рекреації туризму в регіоні', *Вісник ХДАДМ*, №10, с.146-149.
32. Якбчук, М., 2005. 'Історія розвитку Івано-Франківського художнього музею', *Музеї, колекції. Люди: традиції і перспективи розвитку музейної справи. Вітчизняний і зарубіжний досвід: міжнародна науково-практична конференція / [підгот. М. Аронець; автор концепції і теми конференції В. Мельник]*, Івано-Франківськ, с.84-85.
4. Vol, B., Maryskvych, T., 2004. 'Istorychne krajeznavstvo v muzejah zahidnyh oblastej Ukrainy: stan i tendencii' (Historical local studies in museums of western regions of Ukraine: state and trends)', *Krajeznavec 'Prykarpattja*, №3, s.60-62.
5. Gavryliv, M., 2005. 'Arhitekturni pam'jatky Prykarpattja (Architectural monuments of Prykarpattja)', *Krajeznavec 'Prykarpattja. Reg'ional'nyj naukovо-metodychnyj al'manah*, (sichen'-cherven'), №5, s.34-39.
6. Genina, JuA., 2012. 'Strategii razvitiya i faktory uspešnoy dejatel'nosti v kul'turnom turizme (Development strategies and success factors in cultural tourism)', *Opyt sohraneniya istoriko-kul'turnogo naslediya i transgranichnoe sotrudnichestvo v sfere kul'turnogo turizma: materialy mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoj konferencii, Vitebsk, 24-25 oktjabrja 2012 g. / Vit. gos. un-t; redkol.: A. P. Solodkov [i dr.]*, Vitebsk: *UO «VGU im. P. M. Mashevrova»*, s.174-180.
7. Glushko, M., 2009. 'Istoryko-etnografichne rajonuvannja Galychyny: suchasnyj stan (Historical and ethnographic zoning of Galicia: the present state)', *Karpaty: ljudyна, etnos, cyvilizacija*, №1, s.8-18.
8. Drogobyc'ka, O., 2014. 'Tradycja i modern: Pobut ukrai'ns'koi sil's'koi inteligencii' Galychyny (kinec' XIX-30-ti r. XX st.) (Tradition and Modernism: The People of the Ukrainian Village Intelligentsia of Galicia (the end of the 19th and 30th years of the twentieth century))', *Ivano-Frankivs'k: Symfoniya forte*, 540 s.
9. Druk, V., 2011-2012. 'Udoskonalennja mehanizmiv upravlinnja turystychnoju sferoju na Prykarpatti (Improvement of the mechanisms of tourism management in the Carpathian region)', *Etnos i kul'tura*, №8-9, s.149-155.
10. Klapchuk, V., 'Stanovlennja ta rozvytok turizmu i vidpochynku. Prynady Gucul'shhyny (Formation and development of tourism and recreation. Charms of Hutsulshchyna)', *Gucul's'kyj kaljendar 2013 rik. Specvypusk 18 zhurnalu «Gucul'shhyna»*, s.68-71.
11. Korol'ko, A., 2011. 'Etnografichni doslidzhennja z vyvchennja Pokuttja (1991-2010) (Ethnographic studies on the study of Pokuttia (1991-2010))', *Pytannja starodavn'oi ta seredn'ovichnoi istorii', arheologii' j etnologii': Zbirnyk naukovyh prac' / Chernivec'kyj nacional'nyj universytet imeni Jurija Fed'kovyча, kafedra etnologii', antychnoi' ta seredn'ovichnoi' istorii'*, Chernivci; Vyzhnycja: *Cheremosh*, T.1 (31), s.251-267.
12. Kotenko, R.M., 2010. 'Rozvytok turysts'ko-ekskursijnoi spravy v 70-80-h rokah XX st. (Development of tourist-excursion business in 70-80-ies of the XX century)', *Rekreacijnyj potencial Prykarpattja: istorija, suchasnyj stan, perspektivy. Materialy naukovо-praktychnoi konferencii «Stan rozvytku ekskursionogo obslugovuvannja ta problemy upravlinnja rekreacijnym kompleksom Prykarpattja» / Prykarpats'kyj nacional'nyj universytet imeni Vasylja Stefanyka, Ivano-Frankivs'k – Jaremche: Foliant, Vyp.2, s.167-175.*
13. Kravciv, B.C., 1993. 'Rekreacivne osvojennja Karpat u konteksti regional'nyh i derzhavnyh interesiv (Recreational development of the Carpathians in the context of regional and state interests)', *Problemy social'no-ekonomichnoi' geografii' Zahidnogo regionu Ukrainy*, K., s.133-138.
14. Lugovyj, B.V., 2010. 'Istorychni aspekty rozvytku sil's'kogo turizmu v Galychyni XIX-XX st. (Historical aspects of development of rural tourism in Galicia of the nineteenth and twentieth centuries)', *Naukovyj visnyk Nacional'nogo universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannja Ukrainy*, №146, c.169-174.
15. Luc'kyj, Ja., 1999. 'Istorija turizmu na Prykarpatti (History of tourism in the Carpathian region)', *Naukovо-metodychnyj visnyk. Dzhherela*, №3 (19) (lypen'-veresen'), s.15-18.
16. Malanjuk, T., 2004. 'Istoryko-arhitekturni pam'jatky Ivano-Frankivshhyny jak ob'jekty turizmu (Historical and architectural monuments of Ivano-Frankivsk region as objects of tourism)', *Krajeznavec 'Prykarpattja. Regional'nyj naukovо-metodychnyj al'manah*, (lypen'-gruden'), №4, s.58-61.
17. Mel'nyk, V., 1996. 'Ikonopys i skulptura baroko v novij vystavci Ivano-Frankivs'kogo hudozhn'ogo muzeju (Iconography and baroque sculpture in the new exhibition of the Ivano-Frankivsk Art Museum)', *Artanija*, №2, s.70-73.
18. 'Muzej istorii' davn'ogo Galycha (Museum of the History of Ancient Galich). [online] Dostupno: [http://davniyahalych.com.ua/muzei/muzei-istorii-galicha](http://davniyahalych.com.ua/muzei/muzei-istorii-galicha/item/78-muzei-istorii-galicha), Назва з екрана.
19. 'Музей старовинного Покуття «Просвіта» (Museum of ancient Pokuttja «Prosvita»). [online] Dostupno: <http://www.museum.if.ua/museums/c19/67.html> – Назва з екрана.

References

1. Abukov, A.X., 1983. 'Turizm na novom jetape: social'nye aspekty razvitiya turizma v SSSR (Tourism at a new stage: social aspects of the development of tourism in the USSR)', M.: *Profizdat*, 294 s.
2. Vasylyv, O., 2003. 'Turyzm i gotel'nyj biznes (Tourism and hotel business)', *Katalog investycijnyh proektiv ta propozycij pidpryjemstv Ivano-Frankivs'koi oblasti*, Ivano-Frankivs'k: *Misto NV*, s.222-284.
3. Velykochojy, V.S., 2010. 'Rozvytok turizmu v Galychyni kincja XIX – pochatku XX st.: do istorii' problemy (Development of tourism in Galicia at the end of the 19th and beginning of the 20th century: to the history of the problem)', *V. S. Velykochojy, T. Z. Malanjuk, V. P. Perederko, Rekreacijnyj potencial Prykarpattja: istorija, suchasnyj stan, perspektivy. – Vyp.2: Materialy naukovо-praktychnoi konferencii «Stan rozvytku ekskursionogo obslugovuvannja ta problemy upravlinnja rekreacijnym kompleksom Prykarpattja» (Ivano-Frankivs'k – Jaremche, 20-22 grudnja 2010 r.) / Prykarpats'kyj nacional'nyj universytet imeni Vasylja Stefanyka; golova redkolegii' Volodymyr Klapchuk*, Ivano-Frankivs'k: «Foliant», s.47-60.

20. 'Naukovi zapysky Krajeznavchogo muzeju. Vyp.1. (Scientific notes of the Local History Museum. Issue 1)', 1993, Ivano-Frankivsk: Svit, 168 s.

21. Orlova, M.L., 2009. 'Resursy etnichnogo turizmu regionu: suspil'no-geografichna ocinka (na materialah Odes'koi oblasti) avtoref. dys... kand. geogr. nauk: 11.00.02 (Resources of ethnic tourism in the region: socio-geographical assessment (on materials of the Odessa region) author's dissertation ... Cand. Geographical Sciences: 11.00.02)', *Odes. Nac. un-t im. I. I. Mechnykova*, Odessa, 20 s.

22. Pan'kiv, M., 2001. 'Namitky z istorii' Ivano-Frankivskogo krajeznavchogo muzeju (Notes on the history of the Ivano-Frankivsk museum of local lore)', *Naukovi zapysky Krajeznavchogo muzeju*, Ivano-Frankivsk: *Misto NV*, Vyp.5-6, s.223-231.

23. 'Prykarpattya: spadshhyna vikiv. Pam'jatky pryrody, istorii', kul'tury, etnografii'. *Istoryko-kul'turologichne vydannja (Precarpathian: legacy of centuries. Monuments of nature, history, culture, ethnography. Historical and culturological edition)*, 2006', *gol. red. M. Kugutjak*, L'viv: Manuskrypt-L'viv, 568 s.

24. Rega, N., 2012. 'Istorija povsjakdenosti u ekspozycji' Ivano-Frankivskogo krajeznavchogo muzeju (The history of everyday life in the exposition of the Ivano-Frankivsk museum of local lore)', *Ivano-Frankivsk: mynule i suchasnist': tezy dopovidej konferencii, prysvjachenoj 350-litju zasnuvannja Ivano-Frankivsk'ka (Ivano-Frankivsk'k, 13 travnja 2012 roku)*, Ivano-Frankivsk'k, s.13-15.

25. 'Starozhytnosti Gucul'shhyny. Dzherela z etnichnoi' istorii' naselennja Ukrai'ns'kyh Karpat: Katalog pam'jatok istorii' ta kul'tury: u 2-h t. (Antiquities of Hutsulshchyna. Sources of ethnic history of the Ukrainian Carpathians: Catalog of historical and cultural monuments: in 2 t.)', 2011, T.2: *Tomenchuk B. Gorodyshha, zamky, osередky solevydotbutku, davni transkarpats'ki shljahy / B. Tomenchuk, M. Kugutjak, P. Siredzhuk ta in.*, Ivano-Frankivsk'k: *Manuskrypt-L'viv*, 267 s.

26. 'Starozhytnosti Gucul'shhyny: dzherela z etnichnoi' istorii' naselennja Karpat: Katalog pam'jatok istorii' ta kul'tury: u 2-h tt. (Antiquities of Hutsulshchyna: sources from the ethnic history of the Carpathians: Catalog of historical and cultural monuments: in 2 t.)', 2011, T.1: *Kugutjak M. Sakral'na spadshhyna Gucul'shhyny*, L'viv: *Manuskrypt-L'viv*, 447 s.

27. Sundieva, A., 2009. 'O bazovyh ponjatjah muzejnoj nauki (On the basic concepts of museum science)', *Muzej*, №5, s.48-52.

28. Tkachuk, Ja., 2010. 'Kolekcija vyshyvky Nacional'nogo muzeju narodnogo mystectva Gucul'shhyny ta Pokuttja im. J. Kobryns'kogo (Collection of embroidery of the National Museum of Folk Art of Hutsulshchyna and Pokuttja them J. Kobrynsky)', *Gucul's'ka vyshyvka z kolekcii' Nacional'nogo muzeju narodnogo mystectva Gucul'shhyny ta Pokuttja im. J. Kobryns'kogo. Monografija / Zag. red. O. Nykorak; vidp. za vypusk L. Lyhach, K.: Rodovid*, 200 s.

29. Topeha, N., 2009. 'Vykorystannja suchasnyh tehnologij dlja rozshyrennja kola vidviduvachiv muzeju (Use of modern technologies to expand the museum visitors' circle)', *Muzei' Ukrai'ny*, №4, s.26-28.

30. Topornyc'ka, M., 2013. 'Suspil'no-geografichni perspektivy rozvytku ta uriznomanitnennja systemy festyval'nogo turizmu u Karpats'komu regioni (Socio-geographical perspectives of development and diversification of the system of festival tourism in the Carpathian region)', *Visnyk L'vivs'kogo universytetu. Serija geografichna*, Vyp.43, Ch.1, s.281-287.

31. Jurchyshyn, G., 2007. 'Etnografichnyj potencial Prykarpats'koi' Gucul'shhyny ta jogo rol' v arhitekturnij organizacii' rekreacii' turizmu v regioni (Ethnographic potential of Carpathian Hutsulshchyna and its role in the architectural organization of recreation of tourism in the region)', *Visnyk HDADM*, №10, s.146-149.

32. Jakibchuk, M., 2005. 'Istorija rozvytku Ivano-Frankivskogo hudozhn'ogo muzeju (History of the Ivano-Frankivsk art museum)', *Muzei', kolekcii'. ljudy: tradycii' i perspektivy rozvytku muzejnoi' spravy. Vitchyznjanij i zarubizhnyj dosvid: mizhnarodna naukovopraktychna konferencija / [pidgot. M. Aronec'; avtor koncepcii' i temy konferencii' V. Mel'nyk]*, Ivano-Frankivsk'k, s.84-85.

Danylyuk I. Yu., postgraduate student of the Chair of Tourism Studies and Local Lore, Precarpathian National University named after Vasyl Stefanyk (Ukraine, Ivano-Frankivsk), ihordanyliuk888@gmail.com

Development of museum science in the Carpathian region of 1991-2013 in national historiography

The historiographical analysis of the national science on the subject of the study of the development of museum science in the Carpathian region during the

period of 1991-2013 was conducted. The main aspects that Ukrainian scientists have drawn attention to are exploring the development and establishment of new museums in the Ivano-Frankivsk region. The main, key ideas and hypotheses of the national historians, their views on the further development of museum management on the territory of the Carpathian region are revealed.

Keywords: museology; Prykarpattya, historiography, research, scholars, historical thought.

* * *

УДК 323.15(477.7)

Коцур В. В.,

кандидат політичних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу національних меншин, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України (Україна, Київ), kotsurv@ukr.net, orcid.org/0000-0001-6647-7678

НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ ПІВДНЯ УКРАЇНИ В СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Розкриваються особливості діяльності національних меншин Півдня України в суспільно-політичних процесах початку ХХІ ст. Розкриваються державна політика щодо національних меншин у 2005-2010 рр., в умовах соціально-економічних змін, політичних криз та конфліктів наприкінці президентської каденції В. А. Ющенка. З'ясовано деякий поступ і прорахунки у внутрішній політиці реформаторів того часу. Після Помаранчевої революції національні меншини України отримали надію на національно-культурний розвиток у межах країни та змогу активно приймати участь у державотворенні. Така ситуація зміщувала керівництво країни на державному рівні визнати цю проблему та шукати механізми протидії їй. З'ясовано, що після помаранчевої революції у влади була змога консолідувати українське суспільство та інтегрувати його до європейської спільноти. Водночас постійні спекуляції тогочасних опозиційних лідерів навколо питань національних меншин, мови, національно-культурного питання, підвищували рівень конфліктності у відносинах між представниками різних етносів. Одним із засобів поширення нетерпимості на національному чи расовому ґрунті стала діяльність низки організацій. Деструктивні сили часто використовували регіональні засоби масової інформації для розпалювання міжетнічної ворожнечі. Водночас державна політика і заходи української влади, спрямовані на посилення міжетнічної злагоди виявилися малоєфективним, а найбільш конфліктогенним чинником лишилося мовне питання.

Ключові слова: національні меншини, національно-культурні товариства, етнополітичні процеси, законодавча база, Закони України, органи влади, депортовані народи, національна згода.

На сучасному етапі Україна розбудовується в нових історичних реаліях позначених зовнішніми викликами ХХІ століття. І це слід враховувати в етнонаціональній політиці на державному рівні, коли ведеться «мережева війна з боку Росії». «Розпач і горе матерів героїв Небесної Сотні, анексія Криму, мародерства, убивства, катування під супровід кремлівської пропаганди... Це реалії новітньої підступної, злочинної війни, хоч би як її не називати: гібридною, мережевою, інформаційною» [1, с. 20-21].

У даному огляді автор прагне розкрити деякі особливості етнополітичних процесів, що відбувалися в Україні в 2004-2010 рр., зокрема, на території Кримського півострова та Півдня України. Саме тоді, на думку, автора формувалися деякі передумови майбутньої «гібридної війни» Російської Федерації. Деякі елементи гібридної політики Російської Федерації до речі непомічені тогочасними політиками, державними діячами, і, водночас, деякими з них завідома використовувалися для задоволення політичних амбіцій та маніпулювання свідомістю населення.

Етнополітичні процеси в Україні, а саме: суспільно-політична діяльність угорської національної меншини, неодноразово була предметом дослідження